

itäpuolisessa erämaassa risteilevä 120 km:n pituinen rataverkko, jonka varrella oli kolme yöpymispaikkaa. Lähtö- ja päätösosuudet olivat pituudeltaan 20 km, välipäivinä kuljettiin noin 40 km. Reitin varrella oli erilaisia tehtäviä mm. ensiapupiste ja vesistön ylitys. Uutuutena tehtiin 80 km:n mittainen reitti retkisarjalaisia varten. Tälle matkalle ei kuitenkaan saatu yhtään osallistujaa.

Suomen mestaruuksia ratkottiin 21.–24. syyskuuta. Kilpailemaan läksi 16 partiota, joista kolme joutui keskeyttämään. Voittajaksi selviytyi Sodankylän partio. Pohjois-Karjalasta kilpailuun osallistui kuusi rajavartioston partiota. Niistä paras sijoittui kokonaiskilvassa kolmanneksi.

Suururakka onnistui hyvin ja latulaiset voivat olla tyytyväisiä voimannäytökseensä. Tämä innosti myös jäseniä harjoittelemaan kilpailumielessä ja muutama vuoden kuluttua oltiin itse mukana Suomen Ladun vaelluskilpailuissa sekä kesäpäivillä että SM-kisoissa.

Suomen Ladun leiripäivillä joensuulaiset olivat käyneet ensimmäisestä toimintavuodesta lähtien. Joukon suuruus vaihteli parista kolmesta aina kahteenkymmeneen. Päivien ohjelmassa oli luentojen lisäksi iltamat sekä erilaisia kilpailuja, vaikka varsinainen kilpaurheilu ei latuyhdistysten toimintaan kuulunutkaan. Joensuulaiset osallistuivat aluksi innokkaasti lentopallo-otteluihin. Kiinnostus leiripäiviä kohtaan kuitenkin laimeni jostain syystä 1970-luvun alussa.

Mahdollisesti omat erävaelluksen SM-kisat antoivat lisäintoa, sillä vuonna 1975 lähtijöitä oli pitkästä ajasta taas 13 henkeä. Muutamaa vuotta myöhemmin (1979) oltiin Savonlinnassa runsaslukuisina mukana ja kilpailemassa erätaidoissa peräti kahdeksalla joukkueella. Harrastajasarjassa saavutettiin 2. ja 4. sija, mutta kilpasarjassa parhaat ylsivät vasta kahdenneksitoista. Tämä jälkeen osallistuttiin vuosittain Suomen Ladun kesäkisoihin.

Erävaelluksen SM-kisoissa oltiin mukana ensimmäisen kerran vuonna 1976 Sodankylässä. Imatralle erävaelluksen SM-kisoihin vuonna 1979 matkasi jo neljä joukkuetta. Siellä naiset pärjäsivät hyvin (5. ja 7. sija), mutta miehillä oli vielä hiomista taidoissaan (23. ja 30. sija).

1970-luvun loppupuolta ja 1980-lukua sävyttikin Joensuun Ladussa innokas osallistuminen erilaisiin vaelluskilpailuihin. Mukana oli melko pieni ryhmä, joka harjoitteli keskenään. Innokkaimpiin kuuluivat mm. Hilikka Nissinen, Pirjo Kukkonen, Tuulikki Sivonen, Tyyne Muhonen, Marjo ja Pekka Inkinen, Saara ja Jorma Pihlainen, Kari Laaninen, Reijo Pasanen, Heikki Puhakka ja Heimo Saukkonen. Nimistä päätellen eräretkeily oli myös koko perheen yhteinen harrastus.

Menestystäkin tuli. Yhteensä saatiin yksi kulta ja kaksi hopeaa erävaelluksen SM-kilpailuista sekä useita mitaleja Suomen Ladun kilpailuista. Paras tulos kirjattiin vuonna 1980. Tuolloin Suomen Ladun leiripäivillä tuli vaelluskilpailun valiosarjassa ensimmäinen, kolmas, yhdestoista ja viidestoista sija sekä

suunnistuksessa hopeaa. Lisäksi luontopolulla oli viiden parhaan joukossa kaksi joensuulaista. Erävaelluksen SM-kilpailuissa sijoittui samana vuonna naispartio viidenneksi.

Vaeltajat myös lopettivat kilpailemisen lähes yhtä aikaa. Viimeisillä kerroilla 1990-luvun alussa jouduttiin jo hakemaan joukkueeseen täydennystä latu-alueen muista yhdistyksistä. Naiset jaksoivat olla mukana pitempään kuin miehet. Puuttuva miesjäsen Suomen Ladun leiripäivien vaelluskilpailuun piti joskus käydä valitsemassa edellisen illan tansseista. Viimeinen merkittävä saavutus oli pronssitila naisten suunnistuksessa leiripäivillä vuonna 1993.

Eräretkeily nousi muutenkin Joensuun Ladussa keskeiselle sijalle 1970-luvulla. Kilpailujen lisäksi vaellusmahdollisuuksia haluttiin tarjota myös tavallisille retkeilijöille – sellaisillekin, joilla erätaidot eivät olleet kovin hyvin hallinnassa. Tässä tarkoituksessa pyrittiin vaikuttamaan retkeilyreittien kehittämiseen. Sen ohella toimittiin painostusryhmänä liikuntapaikkojen kehittämisen puolesta. Yleistavoitteeksi otettiin kuntoliikunnan lisääntyminen kaupunkilaisien keskuudessa.

Kehitys kulki samaan suuntaan myös kattojärjestössä. Suomen Latu alkoi ottaa kantaa yhdyskuntasuunnitteluun 1970-luvun puolivälissä, jolloin monet seutukaavaliitot laativat alueelleen virkistys- ja suojelualuekaavaa. Ensimmäinen valtakunnallinen ulkoilukonferenssi pidettiin Suomen Ladun aloitteesta vuonna 1975. Sen tavoitteena oli välittää suunnittelijoille, päättäjille ja ulkoilujärjestöjen jäsenille tietoa ulkoilun alueellisista edellytyksistä. Valtakunnallinen ulkoilureittiseminaari 1978 taas toimi päänavauksena viitoitettujen latu- ja retkeilyreittien toteuttamiselle.

Tahko Pihkala oli 1930-luvulla esittänyt ajatuksen yhtenäisen, paikkakunnalta toiselle ulottuvan retkeilyreitistön luomisesta. Joensuun Latu oli ollut edelläkävijänä kartoittaessaan reittejä seutukaavaliiton tarpeisiin 1970-luvun alussa. Suomen Latu taas esitti retkireitin avaamista itärajan tuntumaan. Sitä varten Joensuun Latu teki maastotutkimusta välille Koli-Joensuu vuosina 1977–1978. Talvella 1980–1981 avattiin UKK-reitiksi nimetty latu Nurmeksesta Sotkamoon ja kesällä merkittiin vielä polku Kolin ja Nurmeksen välille. Näin oli saatu Pohjois-Karjalaan ensimmäisten joukossa pitkä, yhtenäinen vaellusreitti, joka sopi sekä kesä- että talvikäyttöön.

Pohjois-Karjalan erävaellusten toivottiin saavuttavan myös suuren yleisön suosion ja korvaavan osan Lappiin suuntautuvasta matkailusta. Näin saataisiin lisää matkailutuloja maakuntaan. Ensimmäinen koeretki eli ”vaarojen vaellus” reitillä Joensuu–Koli tehtiin Joensuun Ladun tuella maaliskuussa 1978. Matkaa tälle kolmipäiväiselle vaellukselle kertyi saman verran kuin aikoinaan Kolin laturetkelle eli 90 km. Vetäjinä toimivat Joensuun Ladun puheenjohtaja ja Suomen Ladun hallituksen jäsen Kari Laaninen apunaan Ella Kautto. Retkelle osallistui 25 henkeä eri puolilta Suomea. Mukana seurasi myös TV-kamera ja

Joensuu – Loma-Koli retkireitin koehiihto suoritettiin 24.–26.3.1978. Letka on juuri saapunut Jeron majalle. Etualalla oikealla ”apuhevuri” Ella Kautto.

matkasta kerrottiin myöhemmin television retkeilyohjelmassa. Tauko- ja yöpymispaikkoina toimivat paikalliset maalaistalot tai lomamökit. Näin haluttiin tarjota kaupunkilaisille tilaisuus tutustua pohjoiskarjalaiseen maalaiselämään ja mielipiteiden vaihtoon paikallisten asukkaiden kanssa.

Vaelluksesta toivottiin perinnettä, joten se toteutettiin myös seuraavana vuonna. Tällä kertaa sattui kuitenkin melko huono sää ja ”kiinalainen” voitukeli. Ensimmäisenä hiihtopäivänä 40 kilometrin matkaan kului aikaa 11 tuntia. Tämä lannisti yhden pariskunnan, joka keskeytti matkansa.

Näiden kahden kerran perusteella arvioitiin tällaisilla erävaelluksilla olevan kysyntää, mikäli niille saataisiin päteviä vetäjiä. Osallistujistakin tehtiin pieni yhteenveto. Toteutetuilla kahdella retkellä mukana oli pääasiassa keski-ikäisiä tai hieman vanhempia henkilöitä, enemmistö naisia. Huomattava osa oli kotoisin Helsingin seudulta. Lähes kaikilla oli kokemusta laturetkistä. Vetäjien arvion mukaan hiihtovaellus ei edellyttänyt aivan samanlaista kuntoa kuin pitkä laturetki, koska matkaa tehtiin usean päivän ajan. Jonkinlainen etukäteisharjoittelu oli kuitenkin tarpeen.

Ohjattua erävaellusta pidettiin hyvänä ja turvallisena vaihtoehtona niille, jotka halusivat kokeilla tätä liikuntamuotoa. Mukanahan oli pätevä opas huolehtimassa joukosta. Koli-hiihtoja varten Joensuun Latu kouluttikin muutamia

eräoppaita ja retkiryhmien vetäjiä. Näiden avulla ”vaarojen vaellus” toteutettiin vielä muutaman kerran. Tämän jälkeen reitin varrella sijaitsevat kunnat sitoutuivat huolehtimaan latujen kunnossapidosta ja vaellusten toteutus jätettiin matkailuyritysten hoidettavaksi.

Nuorisoakin pyrittiin saamaan mukaan Joensuun Ladun toimintaan laatimalla vuodelle 1985 erillinen nuorten toimintasuunnitelma. Sen puitteissa toteutettiin vaellus yhdessä partiolippukunta Hakaversojen kanssa Kolvanan Uurolta Kolille. Samassa yhteydessä rakennettiin havulaavu Kolvanan lähistölle.

Näyttävästi Joensuun Latu kulki Kolin vaellusreitillä jälleen juhluvuonnaan 2001. Tuolloin Euroopan Vaellusliitto järjesti kansainvälisen Eurovaellus tapahtuman 23 jäsenmaassa.. Suomessa vaellus toteutettiin viestinä kahta Euroopan kaukovaellusreittiä pitkin. Näistä itäinen E 10 reitti kulkee Utsjoelta Kolin kautta Haminaan ja Helsinkiin.

Joensuun Latu järjesti viestiin kuljetuksen Kolilta Joensuuhun 23.–27.7.2001. Matkaan teki kaikkiaan 65 vaeltajaa, joista neljä taivalsi koko reitin. Tapahtuman yhteydessä korostettiin E 10 vaellusreittiin liittyvän ”Karjalan Kierros” -reitistön merkitystä retkeilyn ja matkailun kannalta. Eurovaelluksen tarkoitus oli myös kiinnittää päättäjien huomio luonnossa liikkujan jokamiehen oikeuksiin ja luonnonsuojeluun.

Uusia tuulia 1980-luvulla

Joensuun Ladun toiminta oli hajaantunut monille tahoille 1970-luvulla. Yhdistys tarjosi hyvän taustayhteisön erilaisille retkeilyharrastuksille. Ryhmiä syntyi, kun yksi innokas vetäjä keräsi ympärilleen asiasta kiinnostuneen joukon. Usein nämä olivat pieniä, keskenään toimivia ”porukoita”, jotka johtokunnan mielestä ”sooloilivat” omia tapahtumiaan. Oli lapinkävijöitä, eräretkeilijöitä, luonnossa vaeltajia ja lentopalloilijoita. Uusien jäsenien oli vaikea liittyä näihin kiinteisiin ryhmiin. Tulokkaisiin saatettiin jopa suhtautua hieman epäillen: ”Miten tuo mahtaa pärjätä meidän joukossa”. Johtokunta yritti löytää yhteisiä tavoitteita, mutta joukkoa oli vaikea koota.

Yhdistyksessä tapahtui kuitenkin eräänlainen sukupolven vaihdos 1970-luvun lopulla. Yli puolet hallituksen jäsenistä vaihtui muutaman vuoden sisällä. Yhteiseksi tavoitteeksi hyväksyttiin pyrkimys kuntoliikunnan lisäämiseen kaupunkilaisten keskuudessa. Erityisesti haluttiin löytää uusia muotoja suurten joukkojen liikuttamiseksi sekä tehdä tunnetuksi yhdistystä ja sen toimintaa. Näin saataisiin myös jäsenmäärä lisääntymään. Lasten hiihdonohjaukseenkin tunnettiin taas kiinnostusta.

Muutokseen pakottivat taloudellisetkin seikat. Latu oli kouluttanut mm. eräoppaita. Kilpailuihin ja Suomen Ladun tilaisuuksiin sekä koulutuksiin lähte-

ville oli pyritty korvaamaan osallistumiskulut ja -matkat. Lentopallosalista maksettiin vuokraa kaupungille. Uutena maksueränä tulivat vielä yhdistyksen vuokraaman Piilovaaran majan kulut. Tuloja ei kuitenkaan juuri ollut. Jäsenmäärä oli pudonnut, joten jäsenmaksuista ei rahaa kertynyt. Järjestetyistä hiihtovaelluksistaakaan ei ennakko-odotuksista huolimatta tullut voittoa. Merkittävimmän tulonlähteen muodosti nuotioasemien myynti latu- ja polkuretkillä. Sekin oli erittäin riippuvainen säästä. Oli siis pakko suuntautua uusille urille, mikäli toimintaa haluttiin jatkaa edes entisessä laajuudessa. Uusia yhteistyökumppaneita haettiin polku- ja laturetkelle. Hallituksen jäsenille jaettiin vastuualueet. Välillä unohduksissa olleet jaostot ja toimikunnat perustettiin uudelleen.

Myös Suomen Ladussa tapahtui muutoksia 1970-luvun lopussa. Toiminnanjohtajaksi valittiin vuonna 1977 Tuomo Jantunen, joka lähti laajentamaan toimintakenttää sekä lisäämään järjestön näkyvyyttä. Hiihdon ja vaellusretkien ohella nostettiin esiin uusia, kaikille sopivia liikkumismuotoja. Näkyvyyttä lisättiin valtakunnallisilla tapahtumilla ja kampanjoilla, jotka ylsivät lehtien otsikoihin. Toimintaa ohjaamaan tulivat vuonna 1975 teemavuodet, jotka tosin muotoutuivat enemmän iskulauseiksi kuin varsinaisen toiminnan teemoiksi (esim. "Suomalaiset laduille ja poluille" 1980 tai "Ulkoilu elämäntavaksi" 1985–1987).

Hyvän tilaisuuden muutoksille Joensuun Ladussa tarjosi kolmekymmenvuotisjuhlien lähestyminen. Sen ohjelma pyrittiin tekemään monipuoliseksi. Tarjolla oli perinteisten hiihdon ja eräretkeilyn lisäksi pyöräilyä, melontaa ja hiihtokouluja lapsille. Vanhemmat latulaiset eivät kaikesta menosta innostuneet. Heistä huolestutti perinteisen hiihdon ja erityisesti laturetkien valmistelun jääminen taka-alalle. Kun puheenjohtaja Jorma Pihlainen esitteli innostuneena monipuolista toimintasuunnitelmaa vuosikokouksessa 1980, muistuttivat Veikko Kautto ja Asser Tervo: "*Puntarihiihtoura vaatii vesomista. Retkikirveet käteen!*".

Kolmattakymmenettä toimintavuottaan yhdistys juhlisti monin tavoin. Jo keväällä 1981 se järjesti pyöreitten vuosien merkeissä latualueen vaelluskilpailut ja isännöi aluekokousta. Sampo-yhtiöltä saatiin lahjoituksena ensimmäinen latualueen vaelluskilpailujen kiertopalkinto.

Syksy 1981 aloitettiin julkaisemalla ensimmäinen oma lehti "Joensuun Latu", jota jaettiin ilmaiseksi Joensuun alueella. Tällä tehtiin tunnetuksi yhdistyksen toimintaa. Lehden avulla toivottiin saatavan myös mainostuloja, mutta toisin kävi. Tilinpäätöksessä lehtiprojekti osoitti useiden tuhansien markkojen tappiota.

Lehti koettiin kuitenkin hyväksi tiedotuskanavaksi. Yhdistyksen tiedottajaksi tuli vuonna 1983 Vuokko Ossi, joka innostui uudelleen asiasta. Hänen toimestaan lehti saatiin myös taloudellisesti kannattavaksi. "Joensuun Latu" ilmestyi ilmaisjakeluna vielä maaliskuussa 1984, 1985 ja 1986 sekä 40-vuotis-

juhlanumerona syksyllä 1991. Lehdessä kerrottiin Suomen Ladusta ja Joensuun Ladun toiminnasta sekä annettiin yleisiä neuvoja kuntoliikunnan, ennen kaikkea hiihdon harrastajille.

Polkuretkellekin haluttiin uutta ilmettä. Vuonna 1974 oli Suomen Latu aloittanut yhteistyön Suomen Sydäntautiliiton kanssa. Joensuun Ladun juhluvuoden 1981 retkelle kutsuttiin mukaan Pohjois-Karjalan Sydänpiiri sekä Joensuun Seudun Invalidit. Valinnalla haluttiin korostaa liikunnan terveydellistä merkitystä sekä antaa mahdollisuus luontoelämykseen myös niille, joiden kunto ei riittänyt varsinaisille vaelluksille. Reitti suunniteltiin siten, että se voitiin suorittaa jopa pyörätuolilla. Avustajina invalideilla toimivat Ladun jäsenet. Kolmisenkymmentä Sydäntautiliiton jäsentä puolestaan suoritti itsenäisesti polkuretkestä kunnolleen sopivan osuuden.

Kolmekymmentävuotisjuhla yhdistettiin polkuretkeen, joka nimettiin valtakunnalliseksi polkuretkeksi. Juhliminen Lykynlammen maastossa sopi hyvin myös vuoden teemaan "Liiku ja tule toimeen luonnossa". Tilaisuudessa Joensuun kaupungille luovutettiin Suomen Ladun viiri ansiosta liikunnan hyväksi tehdystä työstä. Entiselle puheenjohtajalle Veikko Kautolle Suomen Latu luovutti kultaisen ansiomerkin, joka oli lajissaan vasta 13. koko maassa.

Laturetkien järjestely oli siirtynyt monen toimijan yhteisyritykseksi, jossa Joensuun Ladulla oli enää pieni rooli. Niinpä polkuretket nousivat nyt merkittävälle sijalle yleisötapahtumana. Yhteistyö Sydänpiirin kanssa vakiintunut 1980-luvulla. Joensuun Latu huolehti reittien valinnasta ja merkinnästä, osallistujien kirjaamisesta sekä nuotioasemista. Sydänpiiri puolestaan toi oheisohjelmaa mm. verenpaineen ja kolesterolin mittausta sekä järjesti muutamina vuosina myyjäiset. Luontopolun tehtäviin lisättiin terveyttä koskevia kysymyksiä.

Polkuretkiyhteistyötä laajennettiin edelleen, kun vuonna 1989 yhteistyökumppaniksi tuli Joensuun Sydänyhdistys. Sen toimesta päivään lisättiin satumetsäretki perheen pienimmille. Osallistujia kertyi ennätysmäärä, heti ensimmäisellä kerralla 1073 henkeä. Ylivoimaisesti suurin osa kiersi kuitenkin vain lyhyen, noin kahden kilometrin mittaisen lenkin lasten tai lastenlasten kanssa.

Kokeilua jatkettiin kolme vuotta ja tulos oli aina sama. Osallistujia oli toista tuhatta, mutta entistä pienempi osa kiersi varsinaisen polkuretken. Tämä ei tietenkään ollut tarkoitus ja yhteistyö loppui näihin kolmeen vuoteen. Polkuretket jäivät Joensuun Ladun ja Sydänpiirin tehtäväksi. Satumetsä eriytyi omaksi tapahtumakseen.

Pyöräilyä, melontaa ja lumenveistoa

Suomen Ladun ohjelmasta otettiin Joensuussa toteutettavaksi sellaisia lajeja ja -tapahtumia, joille löytyi vetäjiä tai jotka soveltuivat hyvin muuhun kokonai-

suuteen. Kaikkea ei yritetty tehdä itse, vaan osa jätettiin erikoisseurojen vastuulle. Tarvittaessa voitiin toimia painostusryhmänä tai tempaista jonkin asian puolesta. Uusina tulivat mukaan toimintakalenteriin mm. pyöräily, melonta ja lumenveisto.

Pyöräily oli latulaisille tuttu harrastus jo ensimmäisiltä vuosilta ja sitä lisättiin ohjelmaan 1970-luvun lopulla. Jo kaudella 1978–1979 tehtiin peräti 16 pyöräretkeä, joille osallistui kaikkiaan 114 henkeä – eli vain 7–8 henkeä retkeä kohti. Pyöräily ei siis saavuttanut yleistä suosiota.

Teemavuonna 1980 ”Suomalaiset laduille ja poluille” aloitettiin myös valtakunnallinen kampanjaa ”Suomi pyöräilee 1980-luvulla”. Sen merkeissä järjestettiin yhdessä Joen Pyörän ja Erä-Urheilun kanssa yleisölle tarkoitetun koko perheen pyöräilyretki ”Tunturiajo”, jonka reitti kiersi kauppatorilta Uuroon, Kurnaan ja edelleen Kulhon kautta Karsikkoon. Matkaa kertyi noin 50 km. Retkeen osallistui pitkälti toistasataa (116) isompaa ja pienempää joensuulaista. Jatkona oli seuraavana vuonna polkupyörän huoltokurssi (28 osallistujaa), jolla opastettiin myös pyöräretkelle lähtijöitä. Myöhemmin tempaistiin pyöräilyn merkeissä mm. järjestämällä valtakunnallisena pyöräilypäivänä hieman näyttävämpiä retkiä. Osallistujia ei kuitenkaan ollut enää muutamaa kymmentä enempää.

Jäsentoiminnaksikin tarjottiin jälleen keväällä ja syksyllä pyöräretkiä. Ne eivät kuitenkaan saaneet joukkoja liikkeelle. Johtokunta päätti kuitenkin jatkaa iltapyöräilyjä niin kauan, kuin halukkaita riittäisi. Yhteistyötä alettiin tehdä uuden seuran, Joen Pyörän kanssa ja jäsenet ohjattiinkin lopulta sen retkille.

Melonnan yksittäisiä harrastajia oli seurassa myös ollut aikaisemminkin. Heidän toimestaan oli kartoitettu vesistövaellukseen sopivia reittejä seutukaavaliittoa varten kesällä 1974. Suomen Ladun melonnanohjaaja kursseilla alettiin 1980-luvun alussa kouluttaa retkien vetäjiä. Tämän jälkeen voitiin järjestää ohjattuja vesistövaelluksia.

Ilomantsi tarjosi oivalliset mahdollisuudet kanoottiretkeilyyn ja tukikohtana käytettiin yhdistyksen vuokraamaa Piilovaaran kämppää. Retket tehtiin omilla tai vuokratuilla kajakeilla ja kanooteilla. Ilomantsin ohella kohteina olivat Lieksan Jongunjoki sekä Ruunaan alue. Toisenlaista vesillä liikkumista kokeiltiin kesällä 1986 järjestämällä veneretki meripartiolaisten kanssa Pyhäsaareen. Pari vuotta myöhemmin (1988) oltiin koskenlaskuretkellä Ruunaalla.

Vesistövaelluksesta innostui – kuten yleensäkin – pieni, mutta aktiivinen joukko. Se osallistui myös erämelontakilpailuihin, joissa pärjättiin välillä loistavasti. Vuosien kuluessa tuloksena olivat mm. yksi mestaruus, kaksi hopea- ja kaksi pronssisijaa.

Parin päivän mittaisia melontaretkiä tehtiin säännöllisesti vähintään kerran vuodessa, yleensä alkukesästä, aina vuoteen 1994 saakka. Toisaalta Joensuussa toimi melonnan erikoisseura Joensuun Kauhojat, johon suurin osa lajin harrastajista kuului. 1990-luvun puolivälissä Latu alkoi ohjata jäsenensä sen kurseille. Osa melojista jatkoi kuitenkin toimintaansa Joensuun Ladun puitteissa ja teki retkiä yhdistyksen nimissä Pohjois-Karjala vesireiteillä. Vuoden 2001 Eurovaelluksella haluttiin tämäkin retkeilymuoto tuoda esille. Niinpä viestiä kuljettiin yhden osuuden verran Puntarikoskelta Joensuuhun kajakeilla.

Lumiveistoa eivät kaikki miellä liikunnaksi. Laji on peräisin Kiinasta ja Japanista. Suomen Latu markkinoi sitä perheliikuntana, jossa taiteelliset taipumukset voi päästää valloilleen. Joensuun Ladussa ei lumenveistosta juuri innostuttu. Siihen saatiin kuitenkin tuntumaa, kun yhdistyksen johtohenkilöt toimivat tuomareina kilpailuissa eri puolilla latualuetta.

Joensuussa pidettiin myös lumenveiston SM-kilpailujen aluekarsinnat tammikuussa 1982. Jäsenistön piirissä lienee hieman epäilty tapahtumaa, koska johtokunta perusteli kisoja *"Lumenveistokilpailuja tullaan katsomaan paljolti uteliaisuutta ja siinä ohessa on hyvä tilaisuus jakaa tietoa"*. Näin tilaisuudella koettiin olevan enemmän mainosarvoa kuin liikunnallista merkitystä.

Säät eivät tätä ensimmäistä lumenveistotapahtumaa suosineet. Talvi oli myöhässä ja lunta niukasti. Sitä jouduttiin haalimaan kilpailupaikalle miesvoimin eivätkä lumityöt tuntuneet talkoolaisia kiinnostavan. Toisen kerran aluekarsinnat olivat keväällä 1988 Sirkkalan puistossa. Ne olivat myös hyvää harjoitusta seuraavan vuoden SM-kilpailuille.

Kevättalvella 1989 Joensuun Latu isännöi vielä lumenveiston SM-kilpailuja. *"Liikunnanhan ei tarvitse olla puusikutusta, hikoilua ja tiukkaa askelta. Parhaimmillaan se on perheen kokoavaa tekemistä. Raittiissa ulkoilmassa järjestettävä lumiveistotapahtuma tarjoaa mahdollisuuden tällaiselle kuntoliikunnalle"*, hehkutti puheenjohtaja Pekka Huovinen lajin puolesta.

Tapahtumasta tulikin varsin näyttävä. Kilpailuihin osallistui 16 joukkuetta, jotka ahersivat kahden päivän ajan hotelli Kimmelin vieressä Sirkkalanpuistossa. Palolaitos kuskasi paikalle 50 000 litraa vettä ja järjestelytoissa ahersi 30 latulaista. Joukkueet rakensivat puistoon 16 lumiveistosta. Paitsi taiteellisuuteen kiinnitettiin niissä huomiota toimivuuteen lasten leikkipaikkana. Seitsenhenkiseen arvosteluraatiin kuuluikin myös lasten edustaja.

Vaikka lumiveistoksia tehtiin leikkimielellä, oli SM-kilpailu monille joukkueille totista totta. Ahkerimmat viihtyivät kilpakentällä lauaintaina keskiyöllä saakka ja jatkoivat aherrusta heti sunnuntaina aamukuudelta. Voittajiksi selvisivät lopulta Kalajoen Ladun "Kuningattaren kutsut", joka oli myös yleisön suosikki. tasatuloksella "Erämaa" veistoksen kanssa.. Kuvan kilpailun vaatavuudesta antaa se, että voittajajoukkue oli hionut yhdessä taitojaan jo viisi vuotta ja

osallistunut lumiveistokisaan mm. Japanissa. Työhön meni 1500 litraa vettä ja kolmihenkinen joukkue käytti sen tekemiseen yhteensä aikaa runsaat 100 tuntia.

Julkisuusarvoa tapahtumalla oli runsaaksi. Kilpailua suosi erinomainen sää, joten väkeä riitti paikalla. Lehdistö seurasi veistosten edistymistä ja siinä sivussa saatiin tiedotettua myös Ladun toiminnasta.

Joensuun Ladussa ei koskaan itse innostuttu lumenveistosta. Kilpailuilla se oli kuitenkin tehnyt tätä liikuntamuotoa tunnetuksi. Ehkä laji miellytti niitä,

Lumiveistosten tuli toimia myös lasten liikuntapaikkoina. Voittajatyö Kuningattaren kutsut sisälsi lumimajan.

jotka eivät halunneet ”puuskuttaa ja hikoilla”, sillä siitä tuli monien oppilaitosten suosittu liikuntapäivän ohjelma. Joinakin vuosina Joensuun torille kohosi eri tahojen tekemiä lumiveistoksia lasten leikkipaikoiksi.

Yleisötapahummien ja retkien ohella oli jäsenille 1980-luvulla tarjolla lisäksi silloin tällöin tuote-esittelyjä, voiteluiltoja ja lyhyitä kävely- tai hiihtoretkeä. Useina vuosina pyöri vuoden mittainen kuntokilpailu, jossa jäsenet kirjasivat kuntokortteihin päivittäin suorituksensa. Kilpailulla kannustettiin omaehtoiseen liikkumiseen, sillä palkinnot arvottiin kaikkien kortin palauttaneiden kesken. Toimintakauden päätti säännöllisesti pikkujoulu, joka oli ehdottomasti suosituin jäsentilaisuus

Elämää Piilovaarassa

Monilla latuyhdistyksillä oli oma hiihtomaja, mutta Joensuun Ladulta sellainen puuttui. Omaa majaa ei osattu kaivatakaan, sillä Joensuun kaupungin hiihtomaja Lykynlammella ja monet lähiseudun metsästysmajat olivat jokseenkin vapaasti latulaisten käytössä. Lisäksi voitiin käyttää muiden Pohjois-Karjalan latuyhdistysten kämppiä. Eräretkeilyinnostuksen myötä oman maja alkoi kuitenkin tuntua välttämättömältä. Lisäksi oman retkipaikan arveltiin tarjoavan mahdollisuuden toiminnan monipuolistamiseen ja houkuttelevan uusia jäseniä.

Syksyllä 1979 aloitettiin neuvottelut Enso-Gutzeitin omistamaan Piilovaaran tukkikämpän vuokraamisesta. Piilovaara sijaitsi luonnonkauniilla paikalla, harjurenkaan ”piilottamana” Ilomantsin Käenkoskella lähellä Koiteretta olevan Valkealammen rannalla. Se houkutteli erityisesti luonnossaliikkujia. Majassa oli alkujaan kolme majoitushuonetta ja keittiö. Kerralla sinne mahtui yöpymään runsaat kymmenen henkeä. Lisäksi tontilla oli varastorakennus ja sauna. Lähin suksi- ja pulkkamäki päättyi majan pihalle. Osa jäsenistä oli tutustunut paikkaan Pogostan Ladun vieraina.

Johtokunta vieraili Piilovaarassa pimeänä syyspäivänä. Varsinkaan naisjäsenet eivät aluksi ihastuneet. Maja tuntui ankealta ja likaiselta. Matka Joensuusta koettiin myös liian pitkäksi. Kaikesta huolimatta päädyttiin kämpän vuokraamiseen yhdessä Pogostan Ladun kanssa vuoden 1980 alusta lähtien.

Paikkaa suunniteltiin heti erävaellusretkien tukikohdaksi. Jo pääsiäiseksi 1980 ohjelmoitiin perinteinen retkeilyviikonloppu, johon kuului täysihoito. Sitä markkinoitiin koko Suomeen. Näin ajateltiin saatavan tuloja, joilla katettaisiin majan vuokra. Markkinointi kuitenkin epäonnistui ja tulijoita oli vain muutamia. Ladun naisilta meni aika ruuanlaittoon ja tulot peittivät juuri ja juuri kulut.

Ensimmäisenä vuonna majan käyttö jäi muutenkin vähäiseksi. Kesäajaksi omistaja oli pidättänyt paikan omaan käyttöönsä. Puutalkoot keväällä ja syksyl-

lä eivät taas jäseniä kiinnostaneet. Piilovaarasta ei kuitenkaan haluttu luopua ja johtokunta uhkaili harkitsevansa ” muita keinoja ” ellei talkoolaisia löytyisi.

Vielä seuraavanakin vuonna oli hiljaista. Maja toimi vain neljän jäsenerehtken tukikohtana, mutta jotkut perheet alkoivat jo käyttää sitä yksityisenä retkipaikkanaan. Toiminnan piristämiseksi yhdistys valitsi majaisännät vastaamaan paikasta. Aluksi virkaa hoitivat Eila ja Pertti Utriainen ja heidän jälkeensä Viljo Ollikainen vuodesta 1982 lähtien.

Vasta vuosi 1982 toi muutoksen, kun vuokrasopimus muutettiin ympäri- vuotiseksi. Viljo Ollikaisen johdolla paikkaa alettiin kunnostaa viihtyisämmäksi. Väliseiniä purettiin ja kalusteita kunnostettiin. Majaan saatiin näin yhteis- tila, jossa mahtui yöpymään kerralla parikymmentä henkeä. Jäsenten käyttöön ostettiin vene ja pelastusliivejä. Yhdistys hankki myös Valkealammelle kalastus- oikeuden viidelle pyydykselle.

Piilovaaraan keskitettiin nyt runsaasti jäsentapahtumia. Osittain näiden an- siosta vuoden 1982 aikana kirjattiinkin lähes kolmesataa kävijää, jotka osallis- tuivat joko järjestettyihin talkoisiin, kevätriehaan (40 henkeä), juhannuksen viettoon ja syysretkeen tai käyttivät majaa omien retkiensä tukikohtana. Ongel- miakin alkoi syntyä. Niiden välttämiseksi johtokunta teki majan käytöstä tarkat säännöt. Majaisännän tehtäväksi tuli huolehtia paikan kunnosta ja varausjärjes- telyistä. Lisäksi uusittiin lukkoja, koska avaimia oli joutunut ulkopuoliselle. Tie suljettiin puomilla luvattomilta kulkijoilta.

Piilovaarasta tuli tämän jälkeen jäsenille suunnatun toiminnan keskeinen paikka. Siellä otettiin vastaan uutta vuotta ja vietettiin hiihtolomia. Vaellus- retkillä se toimi hyvänä tukikohtana. Hiihtokautta voitiin jatkaa Ilomantsissa, kun Joensuun ympäristöstä lumet olivat jo sulaneet. Usein parhaat kelit olivat- kin siellä vasta pääsiäisloman aikoihin, kun hangen pinta oli kovettunut kanta- vaksi.

Innokkaimpien kevät alkoi Piilovaaran puu- ja siivoustalkoilla, joihin tulivat mukaan yleensä Pogostan latulaisetkin. Helluntaisauna lämpisi myös majalla. Juhannukseksi pyöräiltiin Piilovaaraan, elokuussa käytiin kuutamoretkellä ja syksyllä ruskaretkillä. Naiset järjestivät hyötyliikuntana marja- ja sieniretkiä. Rantakalaillat kuuluivat loppusyksyn ohjelmaan. Majan yhteistilassa mahdut- tiin jatkoilla hyvin tanssimaan. Joulukuussa päästiin jo kokeilemaan jäiden kestävyyttä ja tammikuussa tultiin ”pakkasretkelle”. Avantouintia toivoville tehtiin avanto saunarantaan. Viettivätpä jotkut perheet tunnelmallisen joulun- kin lumisessa Piilovaarassa.

Toimintaa suunnattiin muutenkin Ilomantsiin. Alueen vesireitit tulivat tu- tuiksi Ladun melojaryhmälle. Yhteisiä retkiä tehtiin Pogostan latulaisten kans- sa. Myös vieraita kutsuttiin majalle. Huhtikuussa 1987 siellä pidettiin Pohjois- Karjalan latuyhdistysten tapaaminen ja pilkkikilpailut sekä vuonna 1989 Savo- Karjalan latualuepäivät.

Piilovaaran maja oli jäsen toiminnan keskipisteenä koko 1980-luvun. Ympäristön vesistöt tarjosivat erinomaiset mahdollisuudet melonnan harrastajille. Oikealla retken vetäjät Eeva ja Matti Laukkanen.

Tunnelmallisia pikkujoulu Piilovaarassa vietettiin pienellä joukolla useita kertoja Ensimmäinen koko yhdistyksen pikkujoulu toteutettiin vuonna 1989. Viimeiseen Piilovaaran pikkujouluun (1990) matkasi bussilla ja omilla autoilla hankien keskelle 70 latulaista. Tarjolla oli joulupuuron ohella piirileikkejä, yhteislaulua – sekä saunarannassa avanto. Pienet latulaiset löysivät joulupukin metsästä ”kesäunilta” ja sieltä tämä kuljetettiin nuotion ääreen. ”Tätä tunnelmaa ei tavoita mistään muualta. Puurokin maistuu oikealta puurolta”, huokaili joku vanhempi jäsen.

Pogostan Latu luopui Piilovaarasta vuonna 1988, jonka jälkeen joensuulaiset jatkoivat yksin paikan isäntinä. Viihtyisä maja alkoi kuitenkin kiinnostaa uudelleen varsinaista omistajaa. Vuokrasopimus sanottiin irti ja runsaat kymmenen vuotta kestäneen Piilovaarakauden haikeita lopettajaisiltamia vietettiin heinäkuussa 1991.

Uutta majaa ryhdyttiin hakemaan saman tien, mutta sopivaa ei lähietäisyydeltä tuntunut löytyvän. Toisaalta uudelle vuosikymmenelle siirryttäessä painopiste oli siirtynyt jäsenkeskeisyydestä ja eräretkeilystä suuriin yleisötapahtumiin. Vaelluksesta kiinnostuneita varten sovittiin Pielisen Ladun metsähallituk-

selta vuokraaman Mäkikankaan kämpän käytöstä syyskuun alusta 1991 lähtien. Tämä mahdollisuus kiinnosti kuitenkin vain muutamia jäseniä, joten sopimus-ta ei enää uusittu vuoden 1994 jälkeen.

Mäkikankaan kämpppä oli tullut tutuksi joensuulaisille Pielisen Ladun ja Tunturiladun latukerho Kumpen perinneruokapäivistä. Ne olivat Pohjois-Kar-jalan latuväen yhteinen tapahtuma ja osoitus toiminnan monipuolisuudesta. Myös Joensuun Latu oli mukana järjestämässä muutamana vuonna luonnon-muonakursseja Mäkikankaalla.

Perinne- ja luonnonruokapäivillä opittiin tekemään maukasta ja perinteistä ruokaa retkioloissa sekä käyttämään hyväksi luonnosta saatavia raaka-aineita, erityisesti marjoja ja sieniä. Vuoden 1991 tunnelmista kerrottiin Joensuun Latu lehdessä: Naisväen tehtäviin kuului valmistaa mykykeittoa, hapankaalikeittoa ja sultsinoita. Tulosta syntyi. Sultsinat sulivat suussa ja mykykeitto maistui parem-malta, kuin osallistujat lapsuudestaan muistivat. Miehet valmistivat rosvo-paistia, naurishaudikkaita ja haudutettuja perunoita sekä hiillosmuikkuja. Ilta-nuotio pimenevässä syysillassa, hiillosmuikut ja kahvi sekä nuotiolaulut päätti-vät onnistuneen päivän.

Aurinkoa ja kuutamoa Pyhäselällä

Pitkän laturetket suorittaminen kysyi voimia ja vaati jonkin verran etukäteis-harjoittelua. Kaikki hiihdon harrastajat eivät jaksaneet retkestä kiinnostua. Joensuun Ladun johtokunnassa heräsikin 1980-luvun alussa ajatus tavallisille sunnuntaihiihtäjille tarjottavasta tapahtumasta, joka muistuttaisi hieman latu-retkeä.

Latulaiset itse olivat perinteisesti hiihdelleet kevättalvella Pyhäselällä. Jäällä näkyi usein myös muita kuntohiihtäjiä. Tästä saatiin idea pystyttää kokeeksi mehuasema Pyhäsaareen ja toteuttaa ”aurinkohiihto”.

Hiihtoa kokeiltiin ensimmäinen kerran yhtenä viikonloppuna vuonna 1983 yhdessä Joensuun Hiihtoveikkojen kanssa. Saareen tehtiin nuotiopaikka ja mehuasema, jota Hiihtoveikot hoitivat lauantaina ja Joensuun Latu sunnuntai-na. Tapahtumaa mainostettiin hieman lehdissä etukäteen. Ladun naiset kuljet-tivat nuotioaseman tarvikkeet ahkioissa vetäen saareen. Myöhemmin saatiin avuksi moottorikelkat. Mehuaseman palvelut otettiin heti vastaan innostunees-ti ja saareen saapui useita satoja hiihtäjiä.

Kevättalvella hanki kantoi mukavasti, joten latujen tekoon ei tarvittu suurta työpanosta. Matka, noin 10 km suuntaansa (yhteensä 20 km) ei ollut kertasuo-rituksena ylivoimainen. Neuvottelujen jälkeen kaupunki lupautui ajamaan moottorikelkalla ladut sovittuina sunnuntaina hiihtäjiä varten. Myöhemmin Pyhäsaaren lenkki on liitetty kaupungin latuverkkoon ja avataan jää- ja lumi-